

"ENS CREIEM MÉS IMPORTANTS DEL QUE SOM"

Recull d'articles i discursos de Carles Capdevila
al voltant de la professió periodística

TEXT CARLES CAPDEVILA

La mort de Carles Capdevila el passat 1 de juny a cinquanta-un anys d'edat va tocar de ple molta gent, sobretot els lectors que li agraïen la sinceritat i el seu discurs valent i vital. El 30 d'agost de 2015, ell mateix havia anunciat a la seva columna a l'ARA, diari que dirigia, que li havien diagnosticat un càncer colorectal. Durant els quasi dos anys de lluita contra la malaltia, Capdevila va seguir fent nombroses reflexions al voltant de diferents aspectes de la vida i, de tant en tant, del periodisme, una professió que l'apassionava, defensava i criticava quan calia. En aquestes pàgines recollim algunes d'aquestes reflexions.

SI NO VOLS QUE SE SÀPIGA, NO HO FACIS

(ARTICLE A L'ARA, 31 D'OCTUBRE DE 2015)

En un article excel·lent a *El País*, Ramon Besa denunciava ahir com el Barça ha anat allunyant els periodistes dels avions, dels hotels i dels entrenaments, fins a aconseguir que tot sigui informació oficial, que s'imposi la versió del club, que no hi hagi periodisme. Si això passa al futbol, imagineu en altres àmbits on hi ha molt més en joc. Els poders tenen al·lèrgia a la llibertat de premsa, i en alguns casos s'havien acostumat a tolerar aquesta molèstia de mala gana. Però ara que els poders econòmics constaten la debilitat dels mitjans per la crisi, s'estan descarant, ja no dissimulen, i aprofiten que ja hi ha més periodistes en gabinets de comunicació maquillant realitats que no als mitjans despallant-les.

Els poders estan obsessionats amb el relat. Decideixen d'una banda què fan i de l'altra què expliquen, el divorci entre la realitat i el discurs s'accentua.

Quan els periodistes denunciem això ens responeu que en part és culpa nostra, que

"SI ELS PODERS ECONÒMICS IMPOSEN LES SEVES VERSIONS, SERAN CAPAÇOS DE TOT"

hauríem de fer alguna cosa per arreglar-ho. És cert, calen més Ramons Beses, més periodistes valents i honestos que es puguin permetre escriure el que pensen, però també calen mitjans independents, i per tant calen subscriptors, lectors que paguin els continguts i valorin el risc i les veritats incòmodes.

El món ha avançat sempre gràcies a la por que se sàpiguen les coses. D'aquí ve que el periodisme coratjós sigui un regal per a la democràcia. Però si els poders econòmics poden imposar les seves versions i perden el pànic a ser descoberts, seran capaços de fer de tot. El país que volem necessitarà poders sense por a la veritat, i mitjans lliures per explicar-la. I si et fa por que se sàpiga què fas, deixa de fer-ho.

"ALS PODERS NO ELS AGRADA LA LLIBERTAT DE PREMSA"

(EXTRACTES DEL DISCURS DE COMIAT COM A DIRECTOR DE L'ARA, 24 DE NOVEMBRE DE 2015)

El poder m'ha fet patir molt. Ho dic encara sorprès i decebut i potser és ingenuïtat, però prefereixo ser ingenu que cínic. Amb els poders, amb les persones amb capaci-

Carles Capdevila, que va morir el passat 1 de juny, en una imatge del 2014. Foto: Pere Tordera / ARA

tats de coacció, sobretot econòmica, he tingut molts disgustos. No m'ho he passat gens bé. Hi ha excepcions, he fet algun amic, però en general hi ha gent molt mediocre, i molts homes –tots són homes!– i

"A MI M'HAN ARRIBAT A DIR QUE NO ERA PROU FILL DE PUTA PER SER DIRECTOR D'UN DIARI"

hi ha molta testosterona barata i molta covardia. A mi m'han arribat a dir que no

era prou fill de puta per ser director d'un diari o que tenia massa escrúpols per ser director d'un diari.

I a la gent que m'ho ha dit no els ha caigut la cara de vergonya després de dir-ho. T'ho deia gent que fa tant temps que no té principis que no sap que se'n diu principis, i no escrúpols. Que no és una qüestió d'angúnia, que és una qüestió de dignitat.

Als poders no els agrada la llibertat de premsa. Ho he comprovat cada dia. Són

al·lèrgics a la llibertat d'expressió. I estan envalentonats perquè l'economia ho pot gairebé tot. Creuen que poden condicionar els discursos des de despatxos foscos. Per sort, tot va canviant i cada dia hi ha més esclatxes i aquí n'hem obert unes quantes. Tot es va sabent i se sabrà molt més. Però us vull dir que la independència periodística cal que la defenseu cada dia plantant cara amb coratge. Que calen periodistes valents, gestors valents, directors valents. I cal que els lectors paguin els continguts per mantenir redaccions. Un mitjà massa dependent dels accionistes, dels ajuts o de la publicitat, no serà independent per definició. I això ho hem d'entendre perquè estem fent un país nou. I un país sense mitjans lliures no serà mai un país lliure.

ACCIDENTS, DOLOR, PERIODISME I DUBTES

(ARTICLE A L'ARA, 20 DE MARÇ DE 2016)

Fa 28 anys, quan era un jove redactor de successos al diari *Avui*, em van enviar a cobrir un tràgic accident d'autocar a Juneda. Cinc adults (quatre mestres i el conductor) i deu nens d'entre tres i cinc anys que anaven de visita a una granja escola van morir en un pas a nivell sense barreres. No he oblidat mai l'impacte

"ENMIG DE LA TRISTESA, NO SEMPRE EMPATITZEM PROU AMB EL DOLOR DELS AFECTATS"

d'aquells cossos menuts. Ni la paradoxa que em va suposar professionalment cobrir aquesta informació, i la del funeral massiu de l'endemà.

Veure els companys de mitjans que necessitaven talls d'àudio o de vídeo empaitar familiars i preguntar-los coses tan absurdes com ara "com se sentien". La necessitat urgent d'imatges. Com sovint afegim dolor i molèsties, en lloc d'ajudar, tot i que la informació és un dret elemen-

PERIODISME I ALGUNA COSA MÉS

El buit que ha deixat Carles Capdevila encara és recent. Costa d'assimilar. La capacitat que tenia de transmetre idees i sentiments va arribar a molta gent i va influir els que el vam tenir a prop, treballant dia a dia. La creació de l'ARA va ser un període molt intens, de molta feina i creativitat. Professionalment parlant, va ser sens dubte el projecte

“CONCEBIA LA PROFESSIÓ COM ALGUNA COSA MÉS QUE L'ESSÈNCIA DE DONAR NOTÍCIES”

de la seva vida. S'hi va abocar en cos i ànima. Ho va posar tot. Hi ha deixat empremta. Quina?

Carles Capdevila era un periodista poc convencional, que alhora que vivia apassionadament la feina, se'n malfiava: no les tenia totes, amb el periodisme. Posava constantment en qüestió mètodes i objectius. Concebia la professió com alguna cosa més que l'essència de donar notícies. Quines notícies? Per què? A qui? Amb quin objectiu? No només es tractava d'explicar les coses que passen al nostre voltant, sinó de

donar-los un sentit. En aquesta manera d'agafar distància de la professió, es notava la seva formació filosòfica (la capacitat de fer-se preguntes) i la seva ascendència humil, treballadora, artesana.

Com a fill de fuster, havia anat elaborant, de la mà del sociòleg Richard Sennet, el concepte d'artesanía aplicat al periodista: el gust per fer les coses de principi a fi, amb respecte pels materials (les fonts) i pel client (el lector, el públic), amb constància i rigor. Contra el que pugui semblar, als periodistes la tecnologia ens ha fet més artesans, l'era digital fa que puguem controlar tot el procés de creació. Al Carles li entusiasma, això. Era un perfeccionista. I era també algú lliure, una llibertat que disfressava d'humor i que sabia transmetre als qui l'envoltàvem. La llibertat de pensar i d'actuar seguint unes conviccions ètiques. Això sí que era, per a ell, l'essència del periodisme.

Ignasi Aragay

Periodista, director adjunt de l'ARA

tal i imprescindible. I haver d'escriure cròniques d'ambient d'aquell dolor. Quan ets jove i nou i tot t'ho planteja, un fet així et sotragueja i et crea dubtes sobre el paper del periodisme, sovint galdós, en casos tan dramàtics. Dubtes que mantinc, a vegades ampliat i tot, com quan vam patir el cas de Germanwings. Enmig de la solidaritat i la tristesa, no sempre trobem la distància adequada ni empatitzem prou amb el dolor terrible dels afectats i la necessitat de pau.

I de seguida busquem el perquè. Si és un error humà o no. La necessitat d'una explicació urgent que no servirà de consol ni retornarà cap vida es converteix en una prioritat. Un culpable per carregar-li els morts. I com que són notícies que generen interès i també morbo, que ens interpel·len i ens espanten, i més aquests dies que molts pares tenim la canalla escampada de campaments en autocars diversos, es converteixen en un directe permanent en bucle. Fins que acabarà el

dol oficial, els mitjans desapareixerem del mapa i cada família es quedarà amb el seu dolor privat per sempre.

ON ÉS LA VERITAT

(ARTICLE A L'ARA, 2 DE NOVEMBRE DE 2016)

Els periodistes ens dediquem a buscar i explicar la veritat, però la veritat costa de trobar. Hauríem de ser més modestos d'entrada i ser implacables amb les mentides, tenir-les a ratlla siguin de qui siguin. No deixar que els poderosos imposin les seves, i ser rigorosos evitant aquest campí qui pugui en què tothom té la seva opinió i tot el que dóna audiència és bo, vingui d'on vingui. Perquè la mentida existeix, i no en podem ser altaveus ni còmplices, mentre que la veritat és complexa, té múltiples versions.

En aquesta societat que ens empeny a fingir i trepitjar fort a les xarxes i a la vida, les veritats més verdaderes que ens queden són les íntimes. Per això calen més veritats

"LA VERITAT ÉS MÉS A PROP DEL COR QUE DEL CAP, ÉS MÉS PRIVADA QUE PÚBLICA"

personals als mitjans, donar veu a persones de veritat. Haver convertit el circ mediàtic en un circuit tan professional i sobreacuat l'acosta al teatre, tothom hi fa el seu paper. I els lectors, oients i espectadors ja van notant que allò és una representació, exagerada, amb un guió endogàmic capaç de desviar els debats al ritme que marca el vent dels clics.

Hi ha veritat en les persones que pateixen, en les que es deixen la pell per una causa noble. Hi ha veritat en els que s'alegren de debò quan et van bé les coses o pateixen de debò quan no et surten. Hi ha veritat en els professionals de vocació artesanal, en els voluntaris. Hi ha veritat en les alegries i en el dolor. Hi ha veritat en algunes mirades, en algunes abraçades.

Hi ha veritat en la passió, en l'entusiasme.
Hi ha veritat en l'autocrítica.

La veritat és més a prop del cor que del cap, és més privada que pública. I és el millor que tenim, el bé a preservar, per molt que vagi a la seva i de tant en tant ens exploti a la cara amb les pitjors notícies.

Potser el procés per ser immunes a les mentides mediàtiques comença per acostar-nos a la nostra veritat. Per ser simplement qui som.

"ENS HEM ACOSTAT MÉS AL PODER QUE A LES PERSONES"

(EXTRACTES DEL DISCURS EN RECOLLIR EL PREMI NACIONAL DE COMUNICACIÓ, 14 DE NOVEMBRE DE 2016)

El periodisme no és innocent. Els periodistes quan ens convé anem de *guais* i defensem la nostra influència, però quan el món va cap al desastre, com ara, dissimulem i de forma hipòcrita diem que som simples miralls del que passa. No és això, companys. En som còmplices, d'aquest món mediàtic que dóna veu al que crida més, on és més fàcil sortir a la tele a fer l'idiota que sortir-hi per la teva preparació. Hem d'assumir la responsabilitat i fer mitjans ben educats i educadors, ben intencionats, que filtrin la mentida i no es conformin amb un espectacle de sí o no, sense matisos, disfressat d'informació i anàlisi. (...)

El periodisme està al mig entre els poders i les persones, i ens hem equivocat perquè ens hem acostat més als poders que a les persones. Ens estem oblidant de parlar de la realitat de cada dia mentre convertim en protagonistes absoluts aquest circ de famosos, tertulians i declaracions polítiques, una olla de grills, una gran tertúlia global que és un teatre sobreactuats, una farsa que cansa. I els periodistes que ens va bé, els afortunats que tenim feina i tribunes i ens donen premis, caiem en la temptació de considerar-nos part dels

elegits, de l'elit, en lloc d'assumir que el nostre lloc és ser portaveus de les persones. I sobretot de les persones que pateixen. I per tant com més lluny dels que les fan patir, millor.

Reclamo més veritat als mitjans. I sobretot menys mentida, i menys ficció i menys sobreactuació i menys cinisme. Hem de ser més humils i autocrítics, abandonar les llotges VIP i els reservats de restaurants i trepitjar més el carrer o les sales d'espera dels hospitals o els barris. Comencem per les veritats íntimes, les de cadascú. I expliquem la feïnada de tota la gent que cada dia treballa de forma artesanal per arreglar el món amb les mans. Ells no necessiten el protagonisme, per això no el busquen, no tenen gabinets de premsa, no pressionen, estan massa enfeïnats, però la societat sí que necessita saber què fan, perquè quan saps què fa la gent que arregla el món, la

"SOM CÒMPLICES D'AQUEST MÓN MEDIÀTIC QUE DÓNA VEU AL QUE CRIDA MÉS"

majoria voluntaris, recuperes l'esperança en la utopia que ens queda, una utopia que pot semblar d'estar per casa, la de les petites revolucions individuals de cada dia fins a transformar-ho tot.

"L'ACTUALITAT ÉS UNA FICCIÓ"

(EXTRACTE DE L'ENTREVISTA A VILA WEB, 16 D'ABRIL DE 2017)

Ens creiem més importants del que som. Ens costa ser humils i reconèixer que som simples portaveus. Portaveus al servei dels lectors i dels ciutadans. I també em preocupa el bucle de l'actualitat. A mi m'interessen les notícies, però l'actualitat, no. L'actualitat no és la realitat. L'actualitat és una ficció que creem nosaltres. La creen els partits polítics, les agències de comunicació i els mitjans. I al lector li costa entendre el sentit d'aquesta agenda d'actualitat. L'actualitat cansa molt. Per

exemple, en el cas del procés d'independència, el minut a minut és molt cansat. Ja em fatigava quan treballava a l'*Ara*. Però ara com a lector i persona que surt a passejar el matí no ho suportó (...),

"M'INTERESSEN LES NOTÍCIES, PERÒ L'ACTUALITAT NO. L'ACTUALITAT NO ÉS LA REALITAT"

Crec que l'actualitat és repetitiva. Al Twitter i al Facebook, semblava que tothom podria parlar de tot. Però tothom acaba parlant del mateix. Jo segueixo molta gent i veig que cada dia hi ha un tema sobre el qual tothom dóna voltes. Una cosa que ens havia de donar diversitat absoluta, i acabem tenint un comportament gregari. Avui tots del Barça, demà tots de la CUP, i així anar fent. I tots acabem reproduint aquest comportament dels mitjans on les notícies caduquen tan ràpidament. I és matemàtic. Quan una notícia puja i ocupa tots els espais, desapareix més de pressa de tot arreu. L'endemà ja n'estem farts. Ç

Més informació a:

La vida que aprenc de Carles Capdevila (Arcàdia, 2017).

<http://dom.cat/19wu> → Discurs de comiat com a director de l'ARA

<http://dom.cat/19wv> → Discurs en recollir el premi Nacional de Comunicació.

